

Тетяна Мамчур

НАУКОВЕ ЗНАЧЕННЯ ФОНДІВ ГЕРБАРІЮ УМАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ САДІВНИЦТВА (УМ)

Уманський національний університет садівництва, м. Умань, Україна

E-mail: mamchur-tv@ukr.net

Гербарій (УМ) у цьому році відзначає 180-ти річний ювілей свого заснування. Збережені колекції гербарію налічують 27712 гербарних зразків (г.з.) та є науковим надбанням університету. Фонди було сформовано цілеспрямовано, під час вивчення фіторізноманіття ще в Головному училищі садівництва, на базі ботанічного саду 1844 р. в м. Одеса. Перший директор училища О.Д. Нордман заснував практичну базу для учнів училища в Нікитському ботанічному саду в Криму, досліджував з ними флору Бессарабії, започаткував гербарні збори досліджених рослин у навчальному закладі (Історичне..., 2019). З 1849 р. працював поруч з Нордманом і одеський натураліст, ботанік Х.І. Гербановський, який ймовірно формував фонди гербарію разом із учнями під час занять з ботаніки та досліджень у ботанічному саду (Шиян, 2008; Аргатюк, Сапожников, 2020; Михайлова, 2024). В історичній частині відмічено за рукописними етикетками інтродуценти ботанічного саду «м. Одеса, 1849»: *Callistephus chinensis* (L.) Nees, *Centaurea orientalis* L., *Solidago rugosa* var. *aspera* (Aiton) Fernald, *Symphyotrichum grandiflorum* (L.) G.L.Nesom, *S. novae-angliae* (L.) G.L.Nesom, що є тому підтвердженням.

Вклад у розвиток гербарного фонду було здійснено й другим директором училища, ботаніком і лісівником М. І. Анненковим вже на базі парку «Софіївка» в Умані з 1859 року. Фонди поповнилися зборами околиць Умані, дендрофлорою, інтродуцентами відкритого і захищеного ґрунту (Історичне..., 2019, Мамчур та ін., 2017). Так, виокремлено іменну колекцію учня училища Йозефа Пачоського (410 г.з.), юного на той час природодослідника зборів рослин 1880-1887 рр. (Чорна, Мамчур, 2021; Фонди..., 2023).

Наукова частина представлена іменними тематичними колекціями викладачів ботаніки – І. І. Білоуса, О. С. Бондаря, В. С. Горячевої, В. А. Гаврилюка, Н. І. Кутової, Т. О. Кравець, О. В. Свистун, М. І. Парубок, Т. В. Мамчур, які містять збори Криму, Карпат, Умані, дендропарку «Софіївка», інших регіонів України за експедиційних досліджень. Матеріали гербарного фонду використано в написанні наукових публікацій та монографій і примножуються новими надходженнями (Мамчур та ін., 2017).

Колекції є унікальним фондовим зібранням фіторізноманіття упродовж 180-річчя свого існування, який зафіксував історію та етапи досліджень інтродукційної роботи в Одесі, Умані. Вивчення фіторізноманіття в історичному та сучасному аспектах на основі гербарію (УМ) є основою пошуку пізнання природної й культурної флори України. Подальше завдання полягає в оприлюдненні гербарію (УМ) у виданні *Index Herbariorum Ucrainicum*, оскільки на час його видання в 2011 р. він був маловідомим.